

A vajdasági magyar zeneszerzők kérdéséről

Vajdaság kulturéletében jelentős fordulat állott be. Valami jótékony tisztulási, ha úgy tetszik megújhódási folyamat vette kezdetét már néhány hónapja. S ez a folyamat erősen tartja magát, sőt az irodalomról a zenére is áttérjed.

Vonjunk párhuzamot a vajdasági magyar írók és a vajdasági magyar zeneszerzők között: a vajdasági magyar írógárda létezik, van, mozog, alkot, műveik kiadásra kerülnek, pályadíjak tűzhetők ki (pl. színdarabok irására stb.).

Ezzel szemben mi a helyzet a vajdasági magyar zeneszerző gárdával? Nincs semmilyen helyzet. Vajdasági magyar zeneszerző gárda egyszerűen nincs.

A Vajdaság zenetörténetében éppen ezért nagyfontosságú a Magyar Kulturtanács mult év októberében megtartott értekezlete, melyen elhatározták, hogy meg kell teremteni a vajdasági magyar zeneszerző gárdát, lehetőséget adni a zeneszerzéssel foglalkozók tudásának fejlesztésére, hogy ezáltal a vajdasági magyar zenekultúra minél magasabb színvonalat érjen el. Ezen az értekezleten a legfontosabb lépésnek mutatkozott: zenei képzettséget adni a jelölteknek. E célból a Kulturtanács elhatározta, hogy a nyár folyamán négyhetes magyarnyelvű tanfolyamot rendez zeneszerzők részére.

A november első két napján megtartott zeneszerzői szemináriumon kitűnt, hogy mennyire szükség van a jelöltek továbbképzésére. A jelentkezők egyike sem rendelkezik a megfelelő zenei képzettséggel, sőt némelyike a zenei alapismeretekkel sincs tisztában. Csoda-e, ha ilyen körülmények között „megalkotott“ művek azonnal elárulják szerzőjük képzettségének, tudásának hiányát? Főleg a nótaszerzőknél tapasztalható a mesterségbeli tudás nagymérvű hiánya. Az eddig nyilvántartott jelöltek közül három-négy akad, akik rendelkeznek bizonyos szakmabeli képzettséggel. Ez a tény készítette a Magyar Kulturtanács zenei osztályát arra, hogy a tervezett nyári tanfolyamon két részre ossza majd a tanfolyamon résztvevőket: az alacsonyabb képzettséggel rendelkezők és az ú. n. haladók csoportjára.

A szemináriumon egyébként igen érdekes jelenség is volt tapasztalható. A jelentkezők egy része azonnal belátta a zenei továbbképzés szükségességét, de voltak, főképpen a nótaszerzők közül, olyanok is, akik leghatározottabban elvetették a továbbképzés gondolatát, sőt, akadt egy nótacsináló, aki kijelentette, hogy őt csak a szerzői estek rendezése és a kottakiadások érdeklik (!). Igaz, hogy ezért a kijelentésért részben a szeminárium előtt egy-két nappal a Magyar Szóban megjelenő rövid híradás is okolható, mert e híradás valóban említett valamit a hangversenyekről és a kottakiadásokról. Ennek a cikknek közlése véleményem

szerint a legnagyobb mértékben helytelen volt, mert nem lehet egy minőség-feljavítási akciót mindjárt hírverő hangversenyekkel és kottakiadásokkal kezdeni, ott, ahol mindenekelőtt a mesterségbeli tudást kell elsajátítani. Ha annak, aki az eljövendő nyári tanfolyamon résztvesz, sikerült egy magyar népdalt kétszólámú énekhangra pl. Bartók és Kodály stílusában feldolgozni (ezen szerzők műveinek elemzése is tantárgy lesz) máris értékes munkát teljesített, márpedig az a nótaszerző, aki százsámra gyártja a selejtesebbnél selejtesebb termékeket — tehát bizonyosan volna zeneszerzési invenciója — miért ne változtatna eddigi működési körén a vajdasági magyar zenekultúra feljavítása érdekében?

Elöttem hever egy csomó beküldött magyar nóta, a szerzők bírálás céljából adták át. Mindjárt az első pillanatban föltűnik a szerzők hiányos zenei felkészültsége. A legszembeötlőbb az a tény, hogy maga a földolgozás elárulja az állandó tapogatózást, útkeresést. Hogy a kompozíció nehézségein túljusson, nem egy nótaszerző ezt a problémát úgy oldotta meg, hogy tapasztaltabb zenész szaktudását vette igénybe a dallamkíséret írásához. (Nemrégiben hozzám is fordultak hasonló kérelmekkel, ezeknek azonban nem tettem eleget, mert a benyújtott művek formailag szokványos műdal-kópiák voltak, — mindegyike elárulta a teljes hozzá nemértést és a magyar népzene ismeretének teljes hiányát, s ennél fogva tartalmilag nem is tükrözhatték vissza a magyar nép lelkiségét. A dalszövegek értékéről itt még csak említést se tegyek!

Mindössze egy kis átállításról van szó: nóta helyett magyar népdal. (Rendelkezésre áll máris a Dr. Kiss-féle bácskai magyar népdalgyűjtemény, addig, míg a további kutatások újabb anyagot nem nyújtanak.) S ehhez az átállításhoz nem kell több, mint a zene-elméleti tudás, egy kis formaanalízis, az összhangzattan alapismerete, végül az egyszerű ellentét ismerete. Az a jelölt például, aki a zeneelmélet alapismereteinek (intervallumok, skálarendszer, hármashangzatok) tudásával jelentkezik a négyhetes nyári tanfolyamra, biztosra vehető, hogy szert tesz négy hét alatt a fentebb említett ismeretekre, annyival is inkább, ha meggondoljuk, hogy a jelöltnek négy hét alatt nem lesz más dolga, mint zenei ismereteket gyűjtenie, képeznie magát.

A tervek szerint a közeljövőben ismét szervez a Kulturtanács zenei osztálya egy kétnapos zeneszerzői szemináriumot azok részére, akik valami oknál fogva nem jelenhettek meg az elmúlt kétnapos összejövetelen. Ezek között is bizonyára akad majd olyan, akit képességei folytán alkalmasnak talál majd a Kulturtanács zenei osztálya a tanfolyamon való részvételre és aki magáévá teszi a Kulturtanács célkitűzéseit.

Ha a nyári tanfolyamra végeredményben tíz-tizenkét arra minden tekintetben alkalmas jelölt akad, amire megvan minden remény, akkor egy óriási lépést tettünk a vajdasági magyar zeneszerző-gárda megteremtése felé. Ez azonban nem jelenti azt, hogy most már van zeneszerző gárdánk. Korántsem jelenti azt! Ennek a gárdának tovább is meg kell adni a továbbképzési lehetőségeket. Utasításokat nyújtani a jelölteknek arra vonatkozólag, miként dolgozzák fel a nyári tanfolyamon tanultakat addig az időig, míg egy újabb tanfolyamon bemutatják fejlődésüket, újabb műveiket. Természetesen, ha a már tanultak alapján a jelöltek időközben sikerültebb műveket alkotnak, ezeket például egy együttes hangverseny keretében bemutatnák és most már szó eshet a sikerültebb

alkotások kiadásáról is, ha az hozzájárul a vajdasági magyar zenekultura színvonalának emeléséhez. Közben pedig állandó jelszó legyen a kitartó továbbképzés.

Mennyi értékes vajdasági magyar költő új verse vár megzenésítésre!

Mennyi kitűnő nagyobb művet (pl. solo-hangszerekre, énekkarra, zenekarra) lehetne alkotni a vajdasági magyar dallamok gazdag kincstárából!

Milyen fejlett zenekulturáról tennének tanubizonyságot a vajdaság magyarjai, ha pl. egy következő Magyar ünnepi játékok során felvonulnának az eljövendő, alapos tudással rendelkező zeneszerzőink egy szerzői est keretében! Ha pedig már elértük azt az időt, amikor pályadíjak tűzhetők ki a vajdasági magyar zeneszerzők között különböző zenei művek megírására, akkor elmondhatjuk, hogy nekünk, vajdasági magyaroknak van zeneszerző-gárdánk, akkor elétrük azt a célt, amit most magunk elé tűztünk.

Ezek természetesen már későbbi távlatok, de a leghatározottabban állítom, hogy nem megvalósíthatatlanok, miután tehetségekben nincs hiány, ez azonban egymagában nem elég, éppen olyan fontos a mesterségbeli tudás megszerzése is, ami nélkül egy tapodtat sem juthat előre a vajdasági zeneszerző-gárda megvalósításának gondolata.

Röviden vázoltam elképzeléseimet a vajdasági zeneszerzőgárda megvalósításáról. Még csak azt sem mondhatjuk, hogy a kezdet nehézségein kell keresztülesnünk, mert minden kezdeti nehézséget maga a Kulturtanács vállalt magára, nem kimélve semmi anyagi áldozatot. Hálálják meg ezt a fiatal zeneszerzők avval, hogy érdemesnek mutatkoznak ezen áldozatra.

Krombholz Károly